

ההבדל בין חסד - להימנעות מצער בעלי חיים?

זה החידוש המיוחד של מצוות לווייה - מי שנתן שמאכיל ומשקה את האורח כדי שלא ירעב ויצמא - עושה דבר טוב מאוד.

אבל כשהוא יוצא ללוות אותו - הוא נותן לו הרגשה מכובדת, שהוא רצוי ואהוב - וזו מצוה של 'בין אדם לחברו' שלא ניתן לעשות עם בעלי חיים!

כאן הטענה עליהם היתה שלא רצו לתת לשבתאי בר מרינוס - לא עיסקא בצורה מכבדת, ואפילו לו צדקה מתוך רחמים!

יש בנותן ענין להביא את מעשה שאירע לאחד לעשירי וילנא - שפרצה שריפה גדולה בביתו, ובא לשאול את הגר"א - מדוע נענש? ענה לו הגר"א הנה אאע"ה קיים מצוות הכנסת אורחים במלואה אש"ל - אכילה שתיה לווייה.

ואילו אתה שלא קיימת את הלמ"ד - מצוות לווייה - ממילא נשאת רק עם הא"ש, והיא כילתה את נכסיד!

כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו, וכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו. [לב:]

יש להבין - וכי עד אאע"ה לא היה אדם בכל העולם כולו שריחם על רעהו ועזר לו?

הגאון רבי שמואל יעקב בורשטיין זצוק"ל מסביר שניתן לעשות אותו מעשה חסד - אבל מסיבות שנות לחלוטין.

אדם שקשה לו לראות בצער השני, ורוצה לחסוך ממנו את הצער, ולכן ממלא את חסרונו - זה מצוה חשובה מאוד! אך ניתן לקיים אותה גם עם בעלי חיים - כשנוהרים לא לצער אותם.

אברהם אע"ה ניגש לעניין מתוך מטרה מרוממת - להדבק במידותיו של הקב"ה! וקיים מצוות והלכת בדרכיו!

המהלך המחודש שלו היה - לעזור להיטיב! לא רק למנוע צער, אלא לדאוג לכבודו והרגשתו הטובה של השני.

האם מותר להחמיר - אחרי שהרב הורה להקל?

- הרי שערעור על דבריו נחשב לפגיעה בכבודו.

הגאון רבי חיים גריינמן זצוק"ל שואל שהרי בגמרא עירובין [סז:] מסופר על מעשה שארע בברית מילה - שנשפכו המים החמים שהכינו לרך הנולד.

רבה הורה שיביאו מים אחרים מביתו - וכשאבי רצה לשאול עליו, ר' יוסף השתיק אותו ואמר: 'בדרבנן עבדינן מעשה והדר מותבינן תיובתא'.

ואם כן מדוע כאן אבי לא עשה כעצתו של רבה - ואחר כך שאל? ותירץ שככל הנראה המעשה עם התינוק היה אחרי המעשה כאן עם בית הריחיים שקרס.

בי רחיא דאביי דלופ, אתא לקמיה דרבה, אמר ליה זיל עייליה לפוריך להתם דלהוי כגרף של רעי, ואפקיה, יתיב אביי וקא קשיא ליה, וכי עושין גרף של רעי לכתחלה?

אדהכי נפל בי רחיא דאביי, אמר תיתי לי דעברי אדמר. [לו:]

יש להבין מדוע אביי נענש - וכי אסור לו לאדם להחמיר על עצמו, ולא להשתמש בהיתר שנתנו לו?

אומר מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל שכאן אחר שאביי הגיע לפני רבה - ורבה לא רק הורה לו אלא גם יעץ לו מה ואיך לעשות

מדוע שאלו כל יום אותה טאלה?

כך הבין שהמוטל עליו ברגע ששומע היתר וקולא - לבחון ולבדוק שוב, האם זהו רצון הבורא?

ועפ"י היסוד הזה מסביר את דברי הגמרא בברכות [ג:] שמתארת את סדר השכמתו של דוד המע"ה.

ומשמע שם שכל יום מחדש באו לשאול האם לפשוט ידם בגדוד? ומדוע לא הסתפקו בהוראה שקיבלו ביום קודם?

אלא שאין למדים מן ה'יקולות' - מה שהתירו אתמול, צריך היום בדיקה מחודשת, האם הנתונים לא השתנו.

יתיב אביי וקא קשיא ליה, וכי עושין גרף של רעי לכתחלה? אדהכי נפל בי רחיא דאביי, אמר תיתי לי דעברי אדמר. [לו:]

יש להבין מדוע אביי הסתפק - וכי לא סמך על הוראתו של רבה? מסביר הגאון רבי יצחק פנחס גולדווסר שליט"א שודאי אביי

היה אמון על הכלל שטבע הרמח"ל [מס"י פ"ו] 'שכל קולא צריכה בדיקה'.

האם הערב רב נכנסו לארץ ישראל?

סוברים שהערב רב לא נכנסו כלל לארץ ישראל?

[הנצי"ב כתב שעוד לפני קריאת ים סוף - כשראו את פרעה רודף אחריהם - חזרו בהם והצטרפו אליו.

האזה"ח כתב שהם מתו בחטא העגל, והמהר"ו כתב שהם נענשו וכלו ע"י שילוח הנחשים השרפים].

ומת"ץ עפ"י דברי הגר"א שכל עזי פנים רשעים שבדור הם מהערב רב!

ואם כן אפשר לומר ששבתאי בר מרינוס התכוון לומר שאותם רשעים הם משורש נשמתם וגלגולים של הערב רב, ולא צאצאיהם כפשוטו.

ואמר רב נתן בר אבא אמר רב עתירי בבל יורדי גיהנם הם! כי הא דשבתאי בר מרינוס אקלע לבלל, בעא מנייהו עסקא ולא יתבו ליה, מזוני מיזן נמי לא זינוהו, אמר הני מערב רב קא אתו, דכתיב {דברים יג-ח} ונתן לך רחמים ורחמך, כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו,

וכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו. [לב:]

בגמרא כאן מבואר שהיו מצויים עדיין ערב רב בזמנם.

מקשה הגאון רבי יונתן שרגא דומב שליט"א שהרבה מפרשים